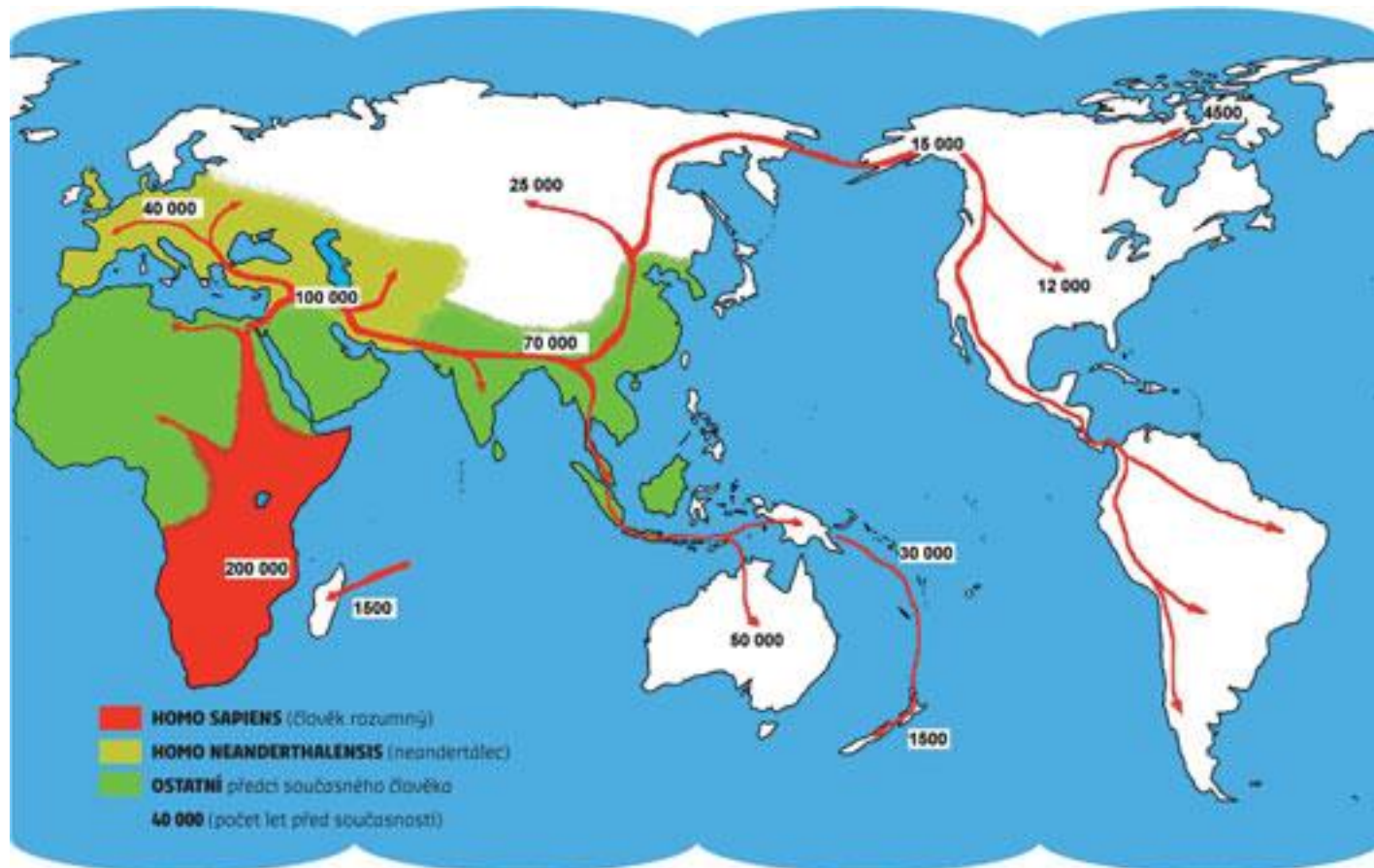

Umění překolumbovské Ameriky

Architektura , urbanismus a
náboženské představy Inků

První obyvatelé Ameriky

- příchod asi před 40000 lety
- nejstarší doklady staré asi 14000 let
- z Asie (Beringova úžina, Tichomořské ostrovy?)

Civilizační centra

- Mezoamerika
- Peru, Chile, Ekvádor...

Kultury Mezoameriky

pralesy Yucatanu, vysočina středního Mexika (Mexické údolí), Pobřeží Mexického zálivu

Dělení:

- 1) 2. tis. př.n.l. – 3. st. př.n.l. Předklasické období
- 2) 3. st. př.n.l. - 10. st. n.l. Klasické období
- 3) 10. st. n.l. - 16. st.

Olmékové, Teotihuacán, Toltékové, Zapotékové, Mixtékové, Mayové, Aztékové

Umělecky velmi vyspělé

pravidelný rozvrh měst, nádvoří, paláce, komunikace
chrámové pyramidy – Teotihuacán, Tikal...

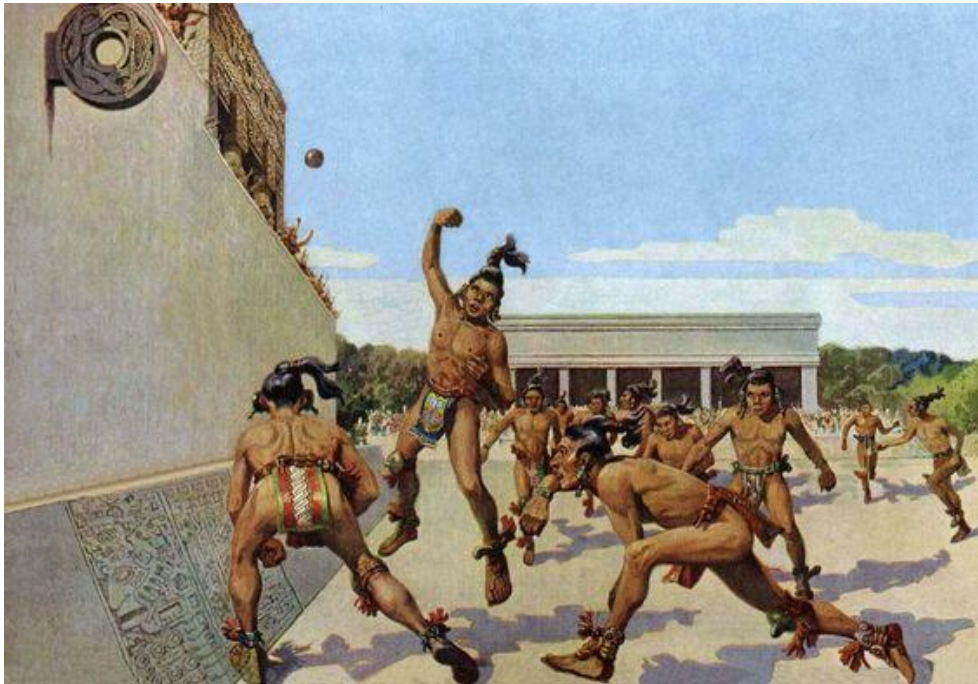
Teotihuacán

Tikal (Mayové)

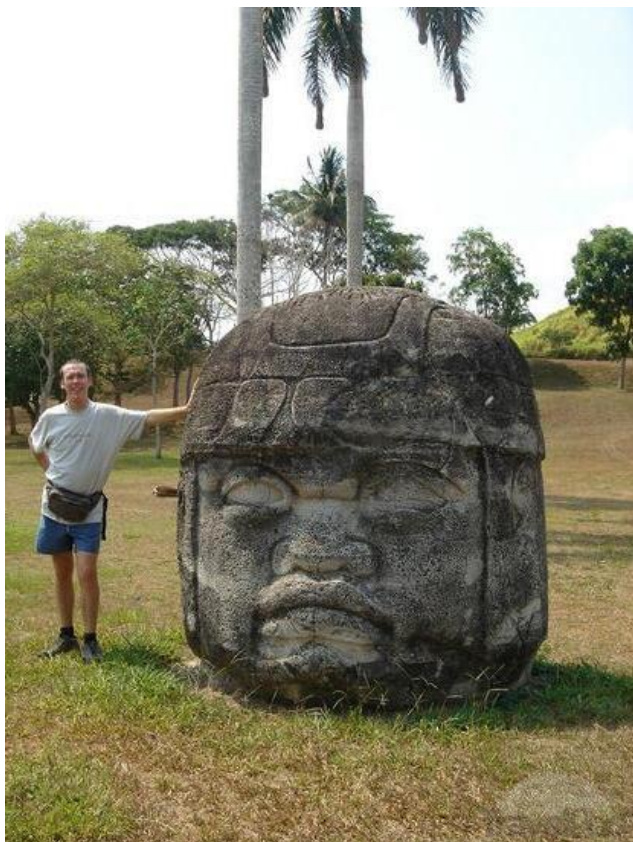

míčové dvorce

El Tajín (kultury Veracruzu)

Sochařství – reliéfy (pyramidy, hrobky), stély...

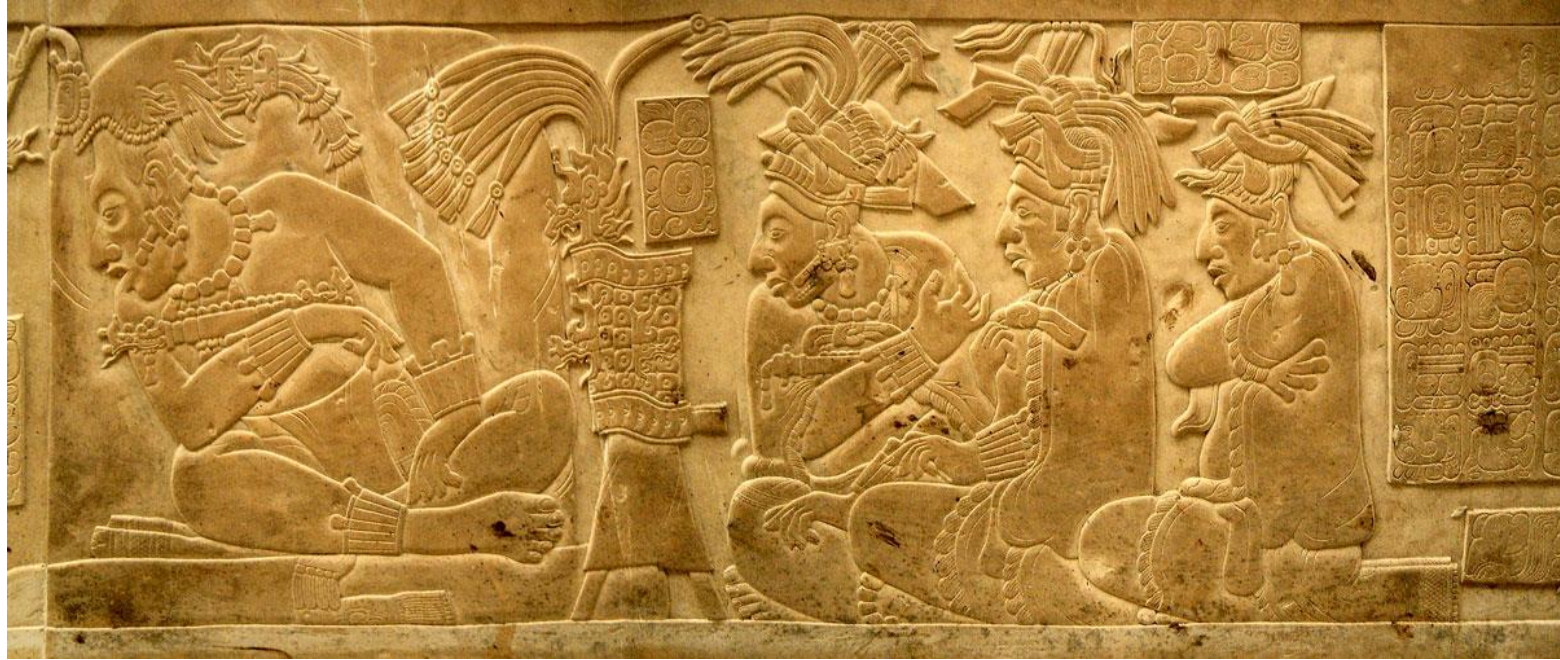
Olmécké hlavy

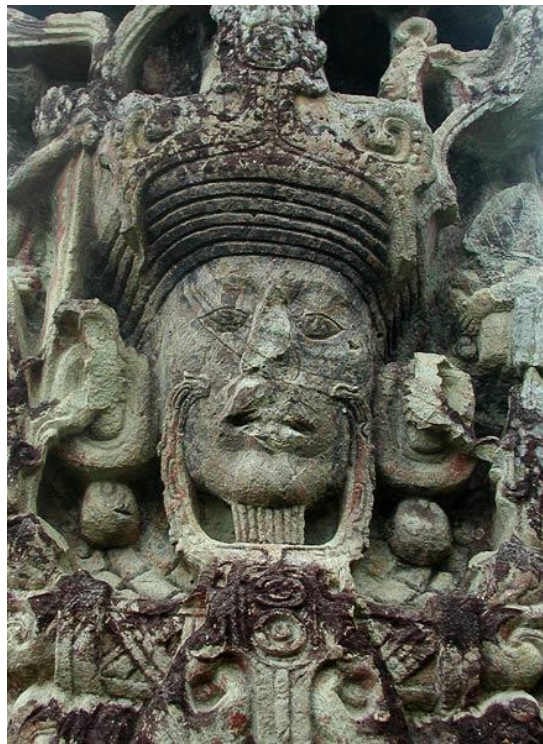

Teotihuacán

Palenque
(Mayové)

Copán
(Mayové)

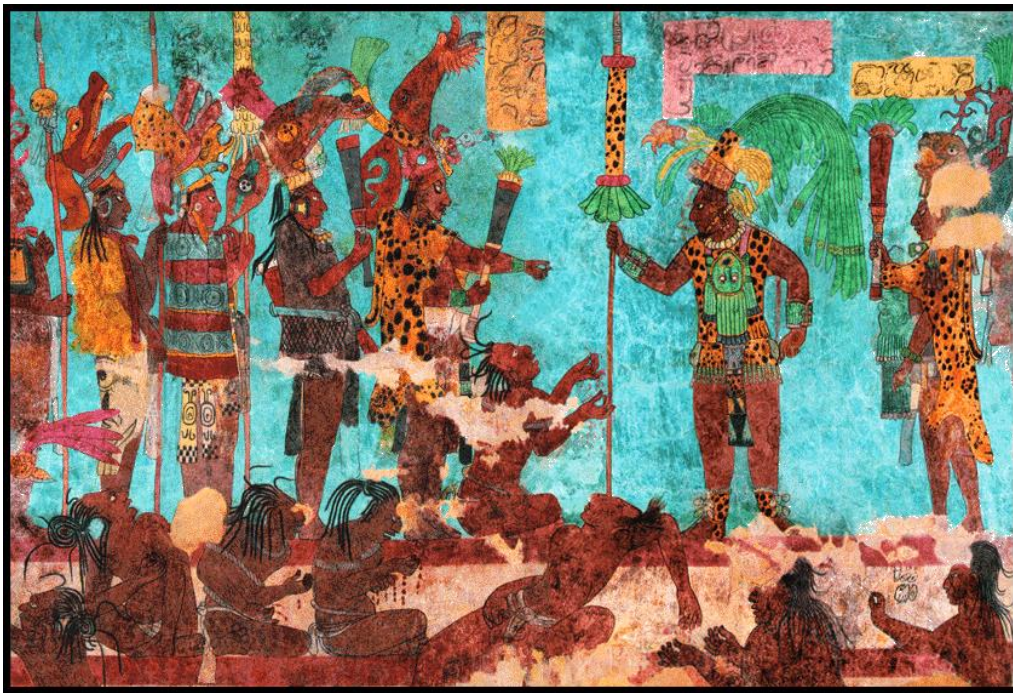
Nuttalův kodex (Mixtékové)

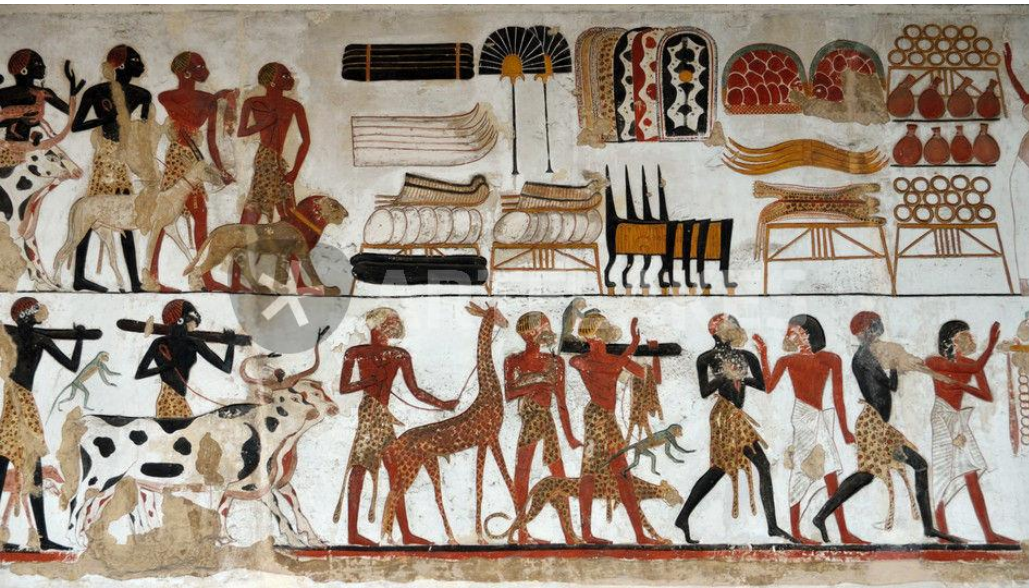

Teotihuacán

Bonampako (Mayové)

Kultury oblasti Peru

- velehorské pásmo mezi pouštním pobřežím a amazonským pralesem
- zemědělská a pastevecká společnost (kukuřice, bavlna, koka, lama)
- Kultury: Chavínská, Močická, Nazca, Tihuanaco, Huari, Čimú, Inkové

Kañon Colca

Amazonie

poušť

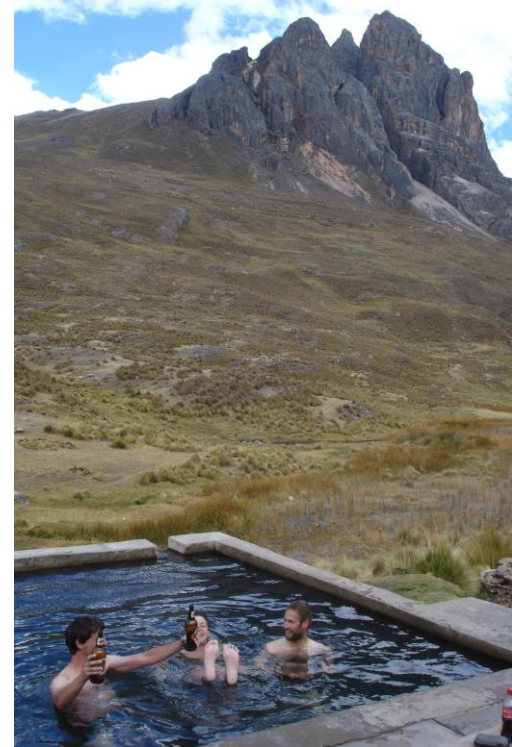

pobřeží

Andy

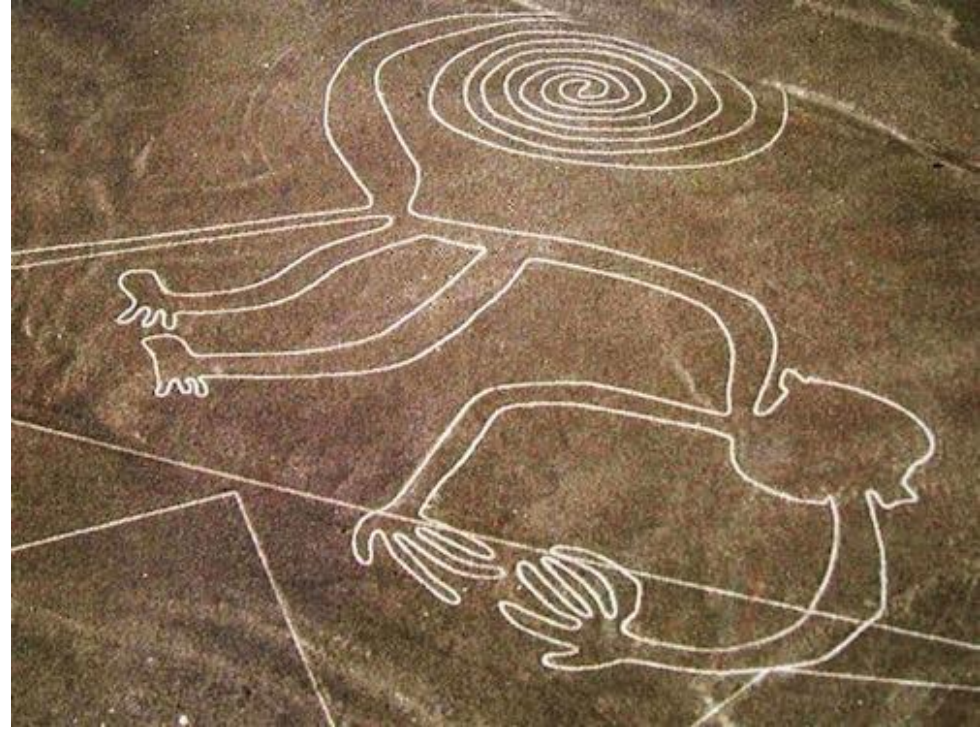
Titicaca

Močická kultura

Nazca

Tihuanaco (Tiwanacu)

Inkové

Incká říše: 15. – 16. stol.

centrem Cuzco

hierarchie: Inka, aristokracie, privilegovaní, ostatní

propracovaný správní, systém

komunikace, kipu, tocapu

znalost kovu: zlato, stříbro, bronz

Mýtus prvního člověka a původ Inků

- Virakoča – bůh stvořitel
- stvoření gigantů – vzpoura, zničení
- stvoření nebeských těles, člověka – prostřednictvím vyslance (Virakočan/Tanupa)
- Tanupa – podle některých verzí přišel na svět v Tambu (Ollantaytambu)

- Inkové – přišli na svět na ostrově v jezeře Titicaca
- 1. vládce Manco Capac – pod jeho vedením hledají “zaslíbenou” zemi
- pobyt v Tambu, různé příběhy
- příchod do Cuzca, založení města

Cuzco

- Pachacutec (1. pol. 15. stol.) – výstavba města
- tvar pumy (spojena s kultem vody a země, ochránce)
- náměstí, ulice do čtyř stran

Druhy zdí:

- “megalitické” – obří kameny, mnohoúhelníky, dokonale sesazené (terasy, pevnosti)
- malé mnohoúhelníkové (budovy)
- tesané kvádry - řádkové zdivo (domy)
- hladké kvádry (významné budovy)

- bronzová kladiva, tvrdý kámen, leštění pískem a vodou, hliněné otisky

Qoricancha (Zlatý dvůr)

- chrám na místě staršího
- dnes chrám Santo Domingo

- z různě barevných kamenů
- dvůr s fontánou a místnosti okolo
- zasvěceny slunci, měsíci, hvězdám, duze, blesku...) – prostředníci Virakoči (monoteistické/polyteistické náboženství)

- zlatý disk, zlaté desky na stěnách, zlato v exteriéru
- mumie předků na trůnech

Sacsayhauman

- “ozdobená hlava”
- pevnost, chrám, symbol moci

- tři pásma zalamované zdi (“megalitické zdivo”), mnoho místností, okolo svatyně

mozaiky ve zdech - pták

Quenqo

- chrám
- 3 roviny (=3 úrovně světa)

1)

– žitý svět

- skála uprostřed půlkruhu – ropucha (voda, prameny, zemědělství)

2)

- vnitřní svět (prožívaný skrze sny a smrt, komunikace lidí s bohy)
- podzemí skály (evokace přechodu)
- mumifikační obřady

3)

- svět nekonečnosti, věčnosti, bohů
- upravovaný povrch skály
- sledovány pohyby kosmických těles, věštění (kanálek)

Posvátné údolí

- řeka Vilcanota (Posvátná řeka)
- Pisac, Tambo (Ollantaytambo), Machu Picchu
- vlastněno přímo panovníky (mimo systém správy)

- hvězda a vesmírná tělesa ovlivňují osudy lidí
- působení prostřednictvím pozemských protějšků (např. hora, údolí)
- Posvátné údolí - Mléčná dráha (Nebeská řeka)

Stavby, krajinné úpravy

- i magický, symbolický účel
- výběr charakteristických krajinných útvarů, jejich dotváření
- formy odpovídající vesmírným konstelacím (viditelné jen z určitého místa)
- ustavování vztahu země-nebe

Pisac

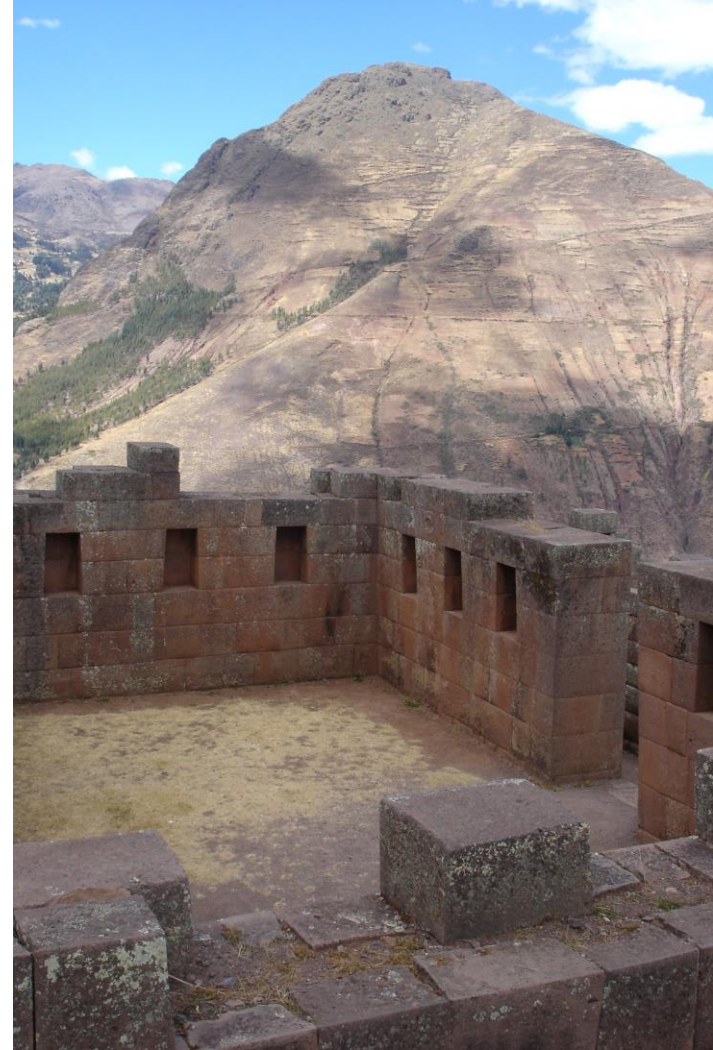
- začátek údolí
- pověst: zkamenělá princezna, která zradila svého nápadníka
- proměna v kámen – v řadě legend - symbol vlastnictví místa

- tvar kondora
- posel slunce, strážce mrtvých, přenáší je na onen svět
- dvě velká pohřebiště

- terasy, správní okrsek (v hlavě kondora), chrámy

Tambo (Ollantaytambo)

- střed údolí
- důležité místo v mytologii, astronomii (efekty paprsků slunce mezi horami)
- náboženská, astronomická, správní, obytná, zemědělská část

Tanupa (Virakočan)

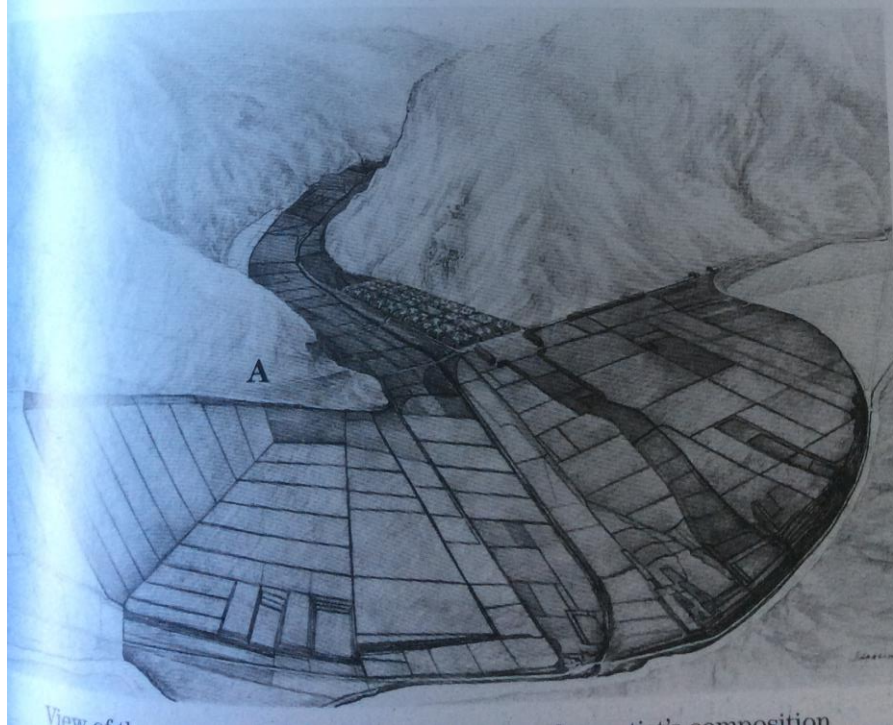
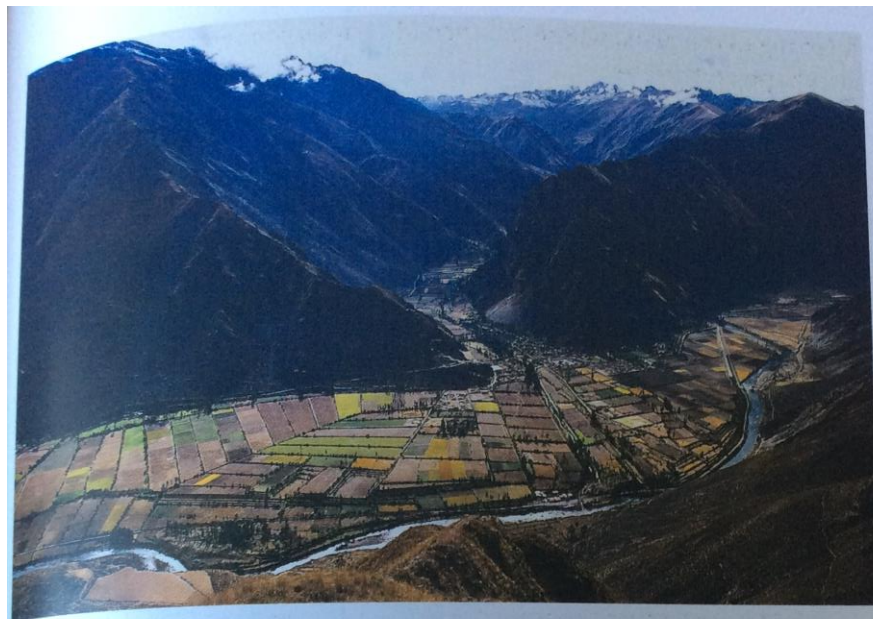
- posel Virakoči, znalec dobrého života
- skála v podobě poutníka
- budovy na zádech – sklady jídla a výrobků

- Tanupův chrám
- temeno hlavy a chrám osvíceny v den letního slunovratu

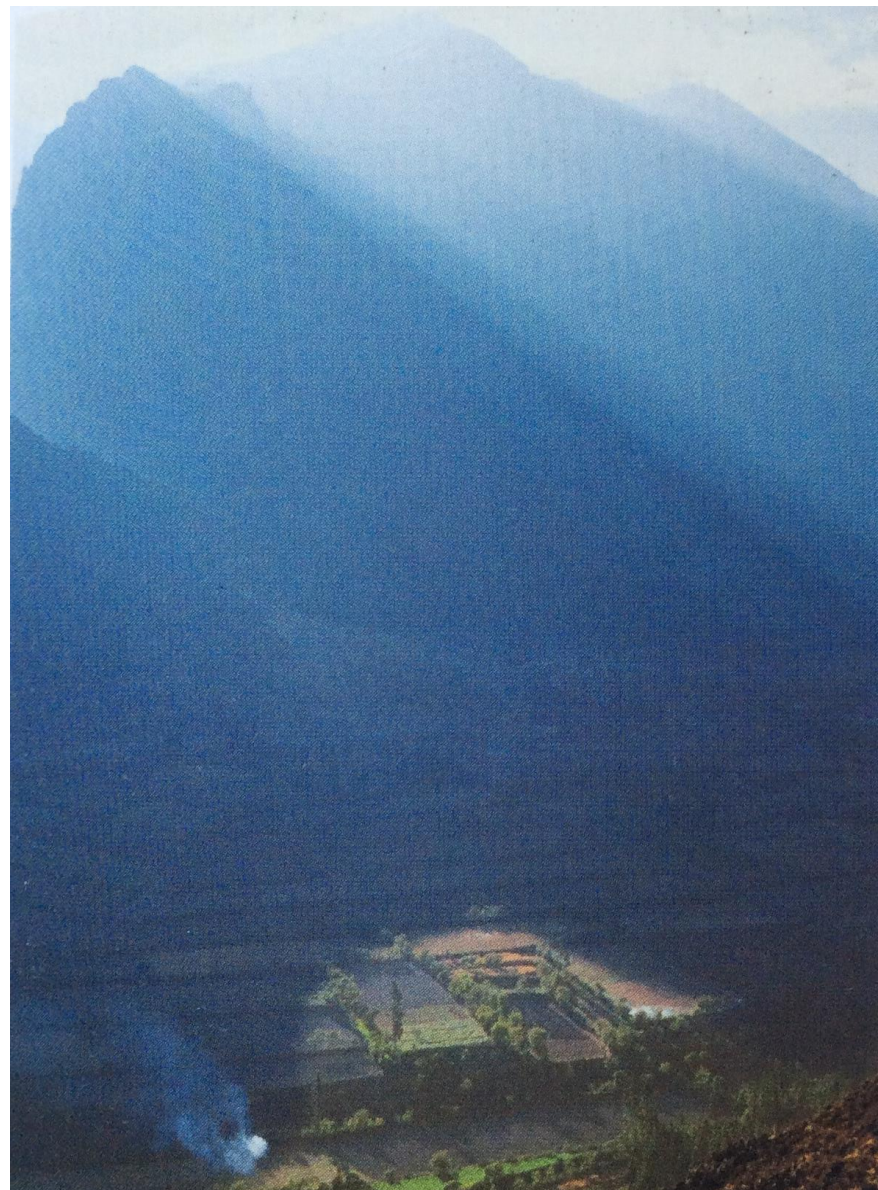
- tvar areálu a údolí – strom
- uctíváný, mnoho významů

- Tambo = Dům úsvitu
- legenda – vyšel zde první Inka na svět
- “okna” – skrze ně přístup do světa vyšších sfér
- tvar pyramidy

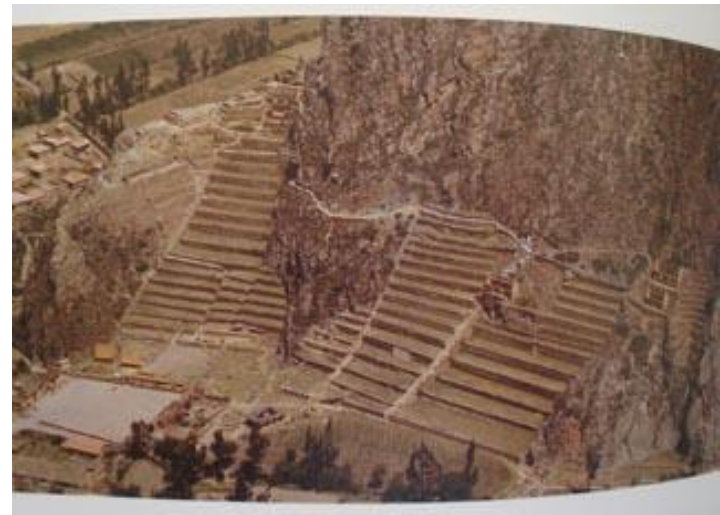
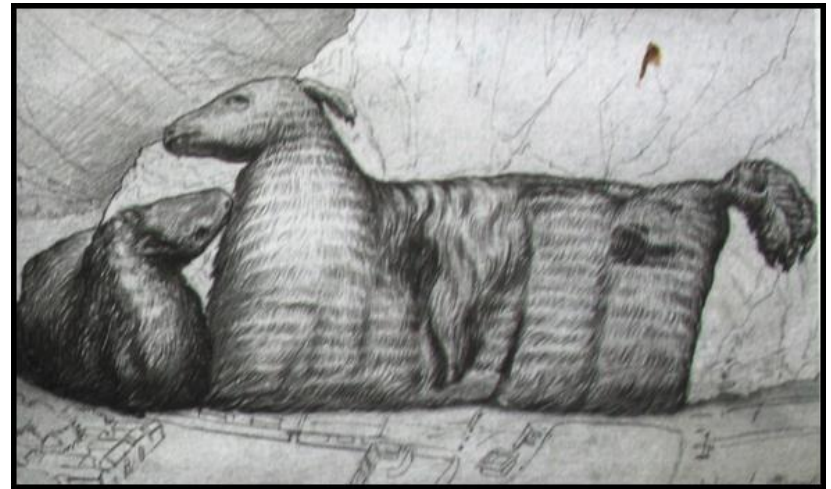
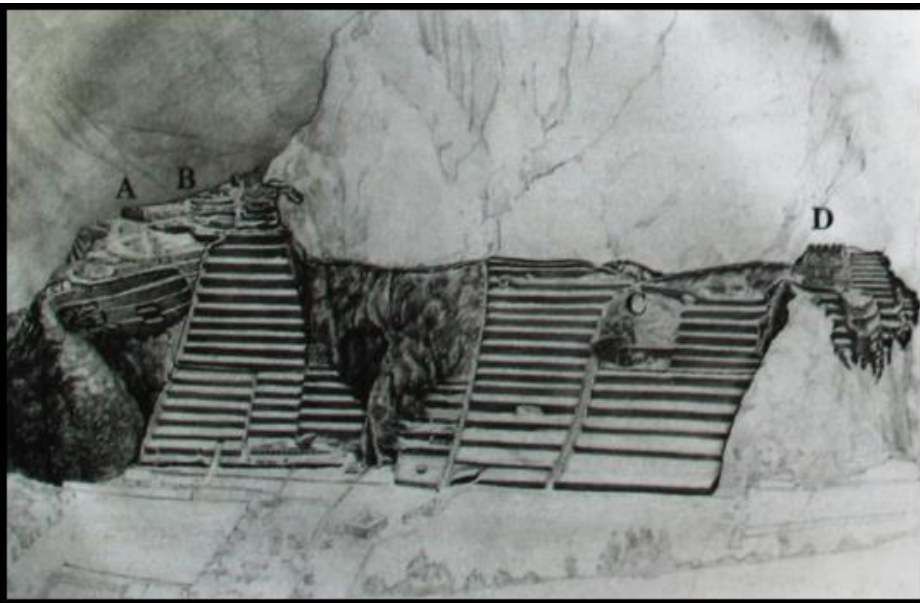

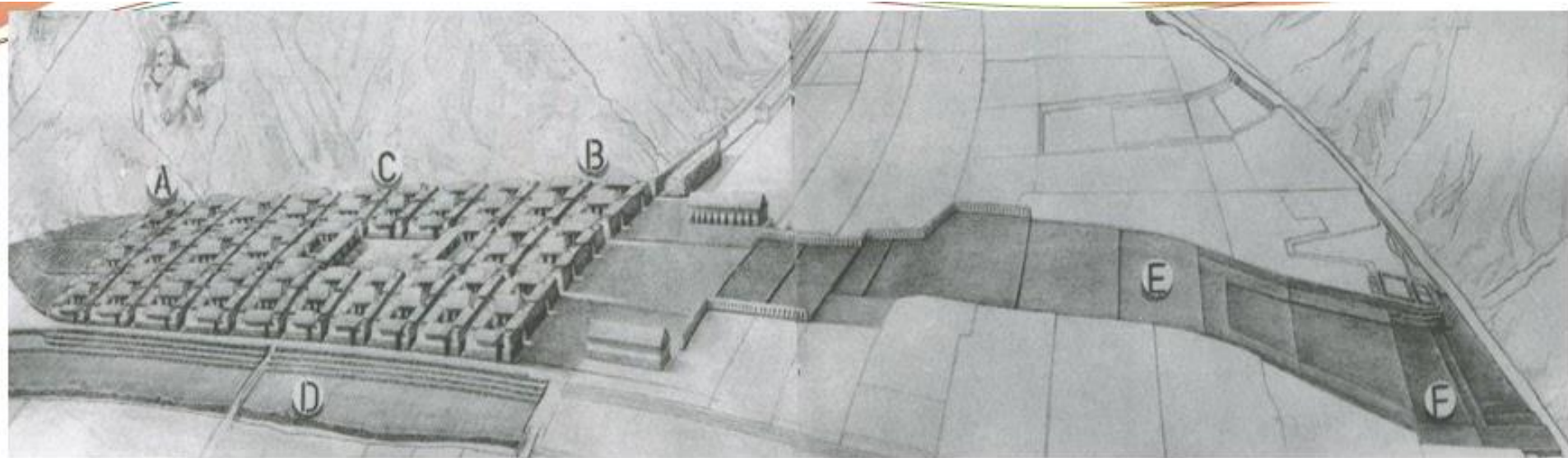
- světelné efekty v den zimního slunovratu
- viditelné z chrámu Intipuncu

Chrámový areál

- tvar lamy (souhvězdí lamy)
- hlava- chrám, oko- kanál (lamy stvořily prameny a jezera), budovy – skladiště (v místech pohlavních orgánů)
- pouze oko osvíceno při zimním slunovratu

Osada

- tvar kukuřice
- uctívána, posvátný nápoj chicha
- důležitý mocenský nástroj (kultivace a redistribuce)

Moray

observatoř Inticcahuarina

- “sluneční hodiny”, kalendář
- určuje různé dny a časy (den letního slunovratu)
- důležité pro zemědělství, kultivaci plodin

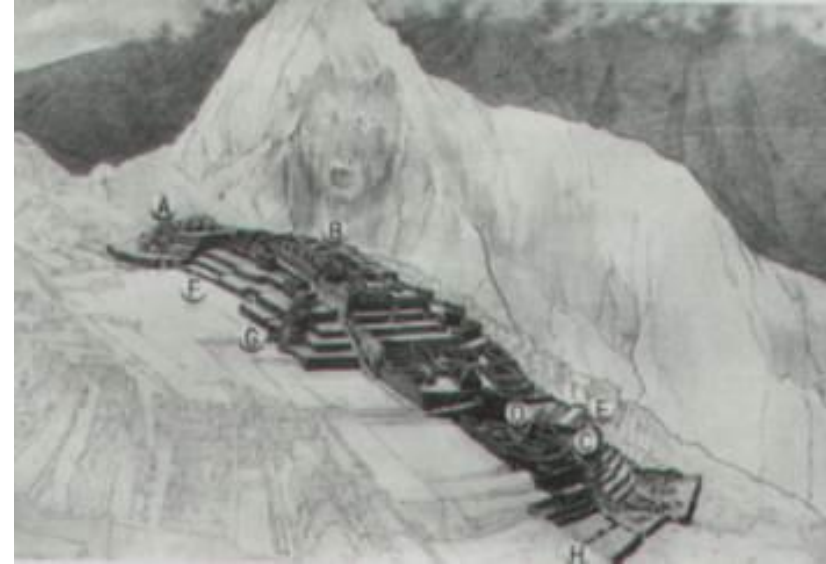
Machu Picchu

- objeveno 1911, Hiram Bingham
- velký sakrální význam
- hory okolo vytváří dva okruhy, důležitý meandr řeky (obklopeno vodou)

- duchové hor – prostředníci vyšších sil, prezentováni v morfologii krajiny:
- hora Waynapicchu – podoba pumy
- skály nalevo - kondor

- v tradici místo spojováno s ještěrem
- létající ještěr – symbol starých andských kultur
- ještěr spatřován v konfiguraci terénu a budov
- B – Dům vybraných žen, C – socha kondora

jiná část areálu – odpočívající puma

Observatoř Intuhautana

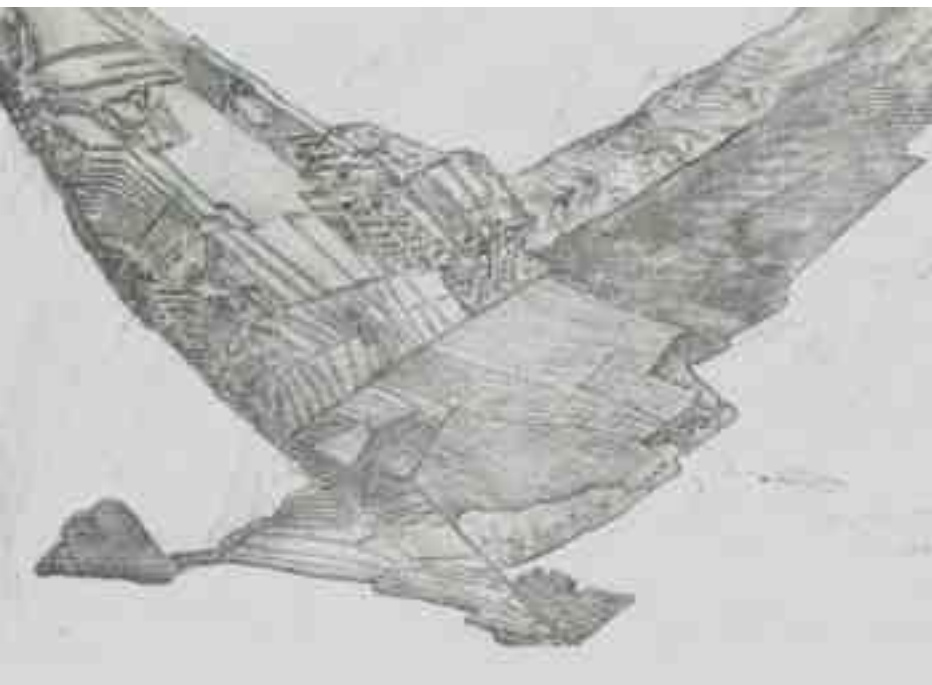
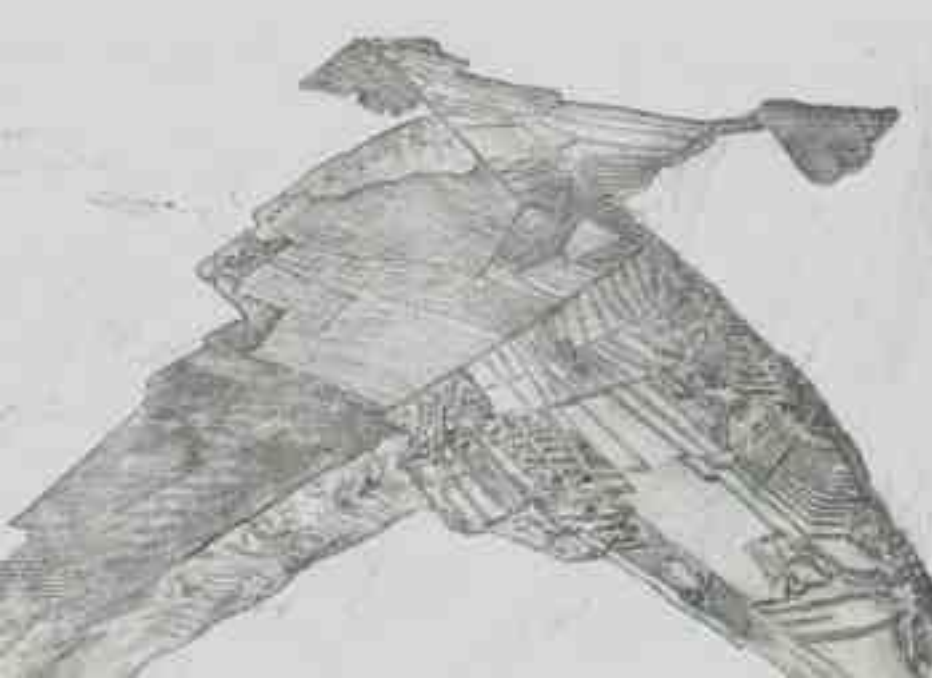
“Hlavní chrám”

“Chrám tří oken”

chrám slunce

celý areál – tvar letícího kondora

mystický pták Lullu – posel míru a lásky